

فرایندهای تدوین مقالات

حسن محسنی^۱

چه کاری می‌تواند مقام و منزلت استاد روان‌شاد، زنده دل دکتر کاتوزیان را نشان دهد؟ جایگاه استادی را که در همه دوران پر ارج زندگانی خود به دانش پرداخته است را چگونه باید نمایان ساخت که در خور باشد؟ او را که شاگرد استادان بزرگ و در یک کلام، استاد استادان بوده و است را چه گونه باید شناساند؟ سیمای کسی که به جای ثروت اندوزی و جاه طلبی، پژوهش و آموزش، نگارش کتب اثرگذار و مقاله‌های ژرف را ترجیح داده و شاگرد و استادپروی را پیشه کرده بود، در نظر دیگران و بویژه کسانی که او را ندیده‌اند و تنها آثار وی را خوانده‌اند، چگونه باید نمایان شود؟ آیندگان تاثیرگذاری استاد دکتر کاتوزیان را در چه می‌بینند؟ و چندین و چند پرسش دیگر که نگارنده همواره به دنبال یافتن پاسخی برای آنها بوده است؛ پاسخی که ذهن جستجوگر پژوهشگران و دانشجویان را قانع کند. به باور نگارنده، تنها راه پاسخ گفتن به این پرسشها، تلاش و کوشش در راه و مسیر استاد است؛ دانش و اولویت دادن به آن در همه کارها و امور. این گونه بود که برای بزرگداشت هشتمین سالگرد رحلت استاد، تصمیم گرفته شد تا مجموعه‌ای از مقالات برای پاسداشت مقام استاد تهیه و تدوین شود. هدف این نبود که الزاما از کسانی که پیش از این بخت اهدای مقاله به استاد را چه در زمان حیات و چه پس از رحلت ایشان، به واسطه ارادت و یا شاگردی مستقیم داشته اند، برای این کار دعوت شود بلکه این بار کوشش شد، از کسانی که خود را شاگرد استاد فقید می‌دانند

۱. دانشیار گروه حقوق خصوصی دانشگاه تهران.

خواسته شود مقاله‌ای تهیه و پیش‌کش کنند. همچنین این بار، مقصود دیگری هم در میان بود؛ پرداختن به رویه قضایی و نقد آن با همان روش و شیوه‌ای که استاد در کتاب «توجیه و نقد رویه قضایی» به کار برده‌اند. هم نقد رویه قضایی و هم توجیه آن. کوشش شد اندیشه استاد کاتوزیان هم در نقد و توجیه رویه قضایی و هم در کار علمی توسط کسانی که ای‌بسا توفیق درک مستقیم محضر ایشان را نداشته‌اند ولی خود را شاگرد استاد می‌دانند، ادامه یابد تا بار دیگر نشان داده شود که استاد کاتوزیان در دانش حقوق ایران و در میان حقوق‌دانان، زنده و جاوید است و همواره چون دماوند بلندترین چکاد حقوق ایران خواهد ماند. برای رسیدن به این اهداف، کار انتخاب رأیها و توزیع آن میان پژوهشگران به سرعت انجام شد و این از نظر نگارنده، نشان دهنده ارج و جایگاه استاد کاتوزیان و نفوذ معنوی آن در دل دوستداران وی است. رایهایی که در این مجموعه برای توجیه و نقد برگزیده شده، عمدتاً به انتخاب نگارنده این مقدمه گزینش شده و اگر خوانندگان محترم می‌بینند که شمار رأیها در حوزه حقوق آیین دادرسی یا حقوق آیینیک رأیها بیشتر است، علت همان نگاه نگارنده بوده است. در یک تقسیم‌بندی کلی محتوای رأیهای این مجموعه اهدایی را می‌شود به دو دسته بخش کرد: حقوق آیین دادرسی و حقوق آیینیک حقوق آیین دادرسی و چاره‌های قضایی برای اجرای حقوق ماهوی دسته اول خود به چند بخش دیگر تقسیم شده است: حقوق آیین دادرسی: (صلاحیت؛ انواع دعاوی؛ انتقال دعوا) - حقوق آیین دادرسی: (حقوق اساسی؛ امر قضاوت شده؛ طرق شکایت) - حقوق آیینهای دادرسی: (داوری - حقوق آیینهای دادرسی: دادسرا). همچنین دسته دوم نیز به چندین بخش قابل تقسیم است: حقوق مدنی (مسئولیت مدنی؛ عقود و قراردادها) - حقوق خانواده (حقوق اثبات؛ حقوق بین‌الملل خصوصی؛ آیین دادرسی دعاوی خانواده؛ حقوق فرزند و پدر و مادر) - حقوق بازرگانی (علامت تجاری؛ حقوق شرکتها) - حقوق اجتماعی (حق بیمه در حقوق کار؛ مسئولیت شهرداری). در همه این نوشته‌ها تلاش شده، هدف استاد در توجیه و نقد رویه قضایی که حل پرسشها و رفع چالشهای حقوقی و قضایی است، مبنای کار باشد به گونه‌ای که خوانندگان با مطالعه رأیهای نقد و بررسی شده در

فرایندهای تدوین مقالات / ۱۱

حسن محسنی

این نوشته، هم با برخی از کاستیهای موجود در نظام قضایی ایران آشنا شوند و هم راهکارهای جبران آنها را بشناسند. رویه قضایی به عنوان جایی که به پرسشهای مردم در قالب دعاوی آنان پاسخ داده می‌شود، جولانگاه بزرگی است برای تولید پرسشهای نو در هر نظام حقوقی. این پرسشها، به پاسخهای نو نیز نیاز دارند که بخشی از آن به سبب کم محدودیتهای طبیعی کار قضایی، باید با توجیه و نقد رویه قضایی از نگاه دکتربین حقوقی تأمین شود. به باور نگارنده اگر حقوق دانان با تاسی از اندیشه استاد دکتر کاتوزیان تلاش کنند خون حقوق زنده را در رگهای پیکر حقوق ایران جاری کنند و با پاسخ دادن به پرسشهای نظام قضایی موجب تداوم حرکت و پویایی در علم حقوق شوند، در راه استاد کاتوزیان قدم گذاشته‌اند. نگارنده پژوهشگران را به مطالعه مقالات اهدا شده به استاد در این مجموعه دعوت می‌کند و از همه همکارانی که در نگارش مقالات دعوت این جانب را پذیرفتند صمیمانه تشکر می‌کند. همچنین بر نویسنده واجب است تا از هیأت تحریریه و سردبیر دو فصلنامه نقد و تحلیل آراء قضایی کمال سپاس و قدردانی را داشته باشد که کار پذیرش مقالات و داوری آنها را به سرعت انجام دادند و با این نگاه و کار، گام بزرگی برای بزرگداشت مقام استاد دکتر کاتوزیان برداشتند.